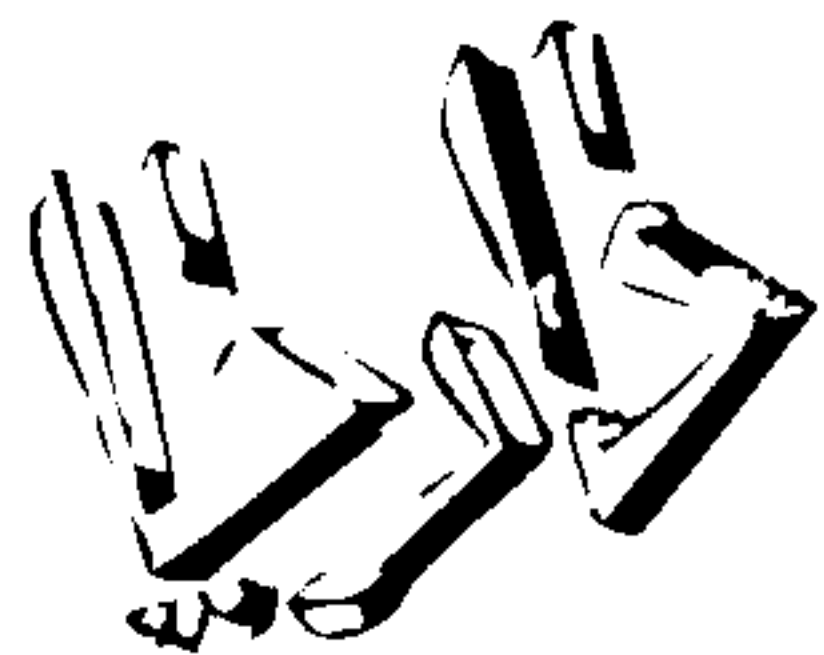


اسنادی از  
**مطبوعات ایران**  
(۱۳۴۰-۱۳۲۰ ه. ش. ۰)

روزنامه پیرایه اسلام

محمد حسن



تألیف: محمد حسن  
مطبع: مطبعه پیرایه اسلام  
تاریخ: ۱۳۴۰ ه. ش.  
شماره: ۱۳۲۰ ه. ش.







[www.KetabFarsi.com](http://www.KetabFarsi.com)



سازمان چاپ و انتشارات  
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

.....  
اسنادی از مطبوعات ایران (۱۳۴۰-۱۳۲۰ ه.ش) / تهیه و تنظیم اداره کل آرشیو، اسناد و موزه دفتر رئیس جمهور، بازنویسان و مصححان: احمد گل محمدی، شاپور ماهیوند، زیر نظر شورای علمی یعقوب آژند |... و دیگران | - تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات، ۱۳۷۸.

[ ۸ ] - بیست و سه، ۳۵۳ ص. - مصور، نمونه - (تاریخ فرهنگ و ادب، ۱)

ISBN: 964 - 422 - 051 - X

مهرست نویسی بر اساس اطلاعات پیا.

۱ مطبوعات - ایران - اسناد و مدارک. ۲. روزنامه نگاری - ایران - اسناد و مدارک. الف. ایران، ریاست جمهوری. دفتر رئیس جمهور. اداره کل آرشیو، اسناد و موزه. ب. ایران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات.  
PN ۵۴۴۹ / الف ۹  
۷۹ / ۵۵

م ۷۸ - ۱۹۸۷۲

کتابخانه ملی ایران

.....

اسنادی از

مطبوعات ایران

(۱۳۴۰-۱۳۲۰ ه.ش)

[www.KetabFarsi.com](http://www.KetabFarsi.com)

[www.KetabFarsi.com](http://www.KetabFarsi.com)

اسنادی از

# مطبوعات ایران

(۱۳۴۰-۱۳۲۰ ه.ش)

اداره کل آرشیو، اسناد و موزه  
دفتر رئیس جمهور

تهران ۱۳۷۸

---

اسنادی از  
مطبوعات ایران  
(۱۳۴۰ - ۱۳۲۰ ه. ش)

تهیه و تنظیم: اداره کل آرشیو، اسناد و موزه دفتر رئیس جمهور  
شورای علمی: دکتر یعقوب آژند، دکتر سید هاشم آقا جری،  
دکتر عطاء الله حسنی، دکتر عبدالرسول خیر اندیش و دکتر غلامحسین  
زرگری نژاد  
بازنویسان و مصححان: احمد گل محمدی و شاپور ماهیوند  
حروف چینی: پیمان درخشانی و مزگان زرین صدف  
طرح روی جلد: بیژن صیفوری  
چاپ اول: زمستان ۱۳۷۸  
لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات  
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی  
شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه  
تمام حقوق محفوظ است. ©

چاپخانه و انتشارات

کیلومتر ۴ جاده مخصوص کرج • تهران ۱۳۹۷۸ • تلفن: ۵-۰۲-۴۵۱۳۰۰۲ • انتشارات: ۴۵۲۵۴۹۵ • نمابر: ۴۵۱۴۴۲۵

توزیع

خیابان فردوسی • خیابان کوشک • شماره ۹۱ • تلفن: ۶۷۱۳۲۶۱

فروشگاه‌ها

فروشگاه شماره یک: خیابان امام خمینی • نبش خیابان شهید میردامادی (استخر) • تلفن: ۶۷۰۱۴۵۹

فروشگاه شماره دو: نشر زلال • خیابان انقلاب • خیابان ۱۶ آذر • تلفن: ۶۴۱۹۷۷۸

فروشگاه شماره سه: خیابان فردوسی • خیابان کوشک • شماره ۹۱ • تلفن: ۶۷۱۳۲۶۱

شابک X-051-422-964

ISBN - 964 - 422 - 051 - X



## تاریخ

[www.KetabFarsi.com](http://www.KetabFarsi.com)

[www.KetabFarsi.com](http://www.KetabFarsi.com)

## فهرست مطالب

صفحه	عنوان
سه	پیشگفتار
پنج	مقدمه
یازده	راهنمای اسناد
۱	اسناد
۲۷۳	تصویر نمونه اسناد
۳۰۳	نمایه



## پیشگفتار

مطبوعات به عنوان رکن چهارم دموکراسی، آینه تمام نمای مسایل و رویدادهای گوناگون اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی زمان خود هستند که در سمت و سو دادن به خطوط کلی سیاست‌های داخلی و خارجی یک کشور تأثیر به‌سزایی دارند. اهمیت و جایگاه ویژه مطبوعات در تاریخ معاصر ایران، به خصوص رشد کمی و کیفی مطبوعات در دهه بیست و اوایل دهه سی، مرکز اسناد ریاست جمهوری را بر آن داشت تا اقدام به گردآوری و انتشار اسناد مربوط به دهه‌های ۲۰ و ۳۰ نماید.

اسنادی که در این مجموعه به نظر خوانندگان محترم می‌رسد موضوعات مختلفی را دربر می‌گیرد. یک قسمت از این اسناد مربوط به مکاتبات مستقیم سفارتخانه‌های انگلیس و شوروی در تهران با نخست‌وزیری است. بخش دیگری از اسناد به مکاتباتی در خصوص سانسور و توقیف مطبوعات، صدور مجوز نشر روزنامه و اصلاح قوانین مطبوعاتی پیشین و تدوین قوانین جدید مربوط می‌شود.

فهرست‌های متعددی از روزنامه‌ها و نشریاتی که در دهه‌های ۲۰ و ۳۰ منتشر می‌شده‌اند نیز بخشی از این مجموعه را به خود اختصاص داده است. اسناد حاضر گویای گوشه‌ای از تاریخ مکتوب فرهنگی و اجتماعی جامعه ایرانی است که با مطالعه

آنها می توان به تحلیل و بازخوانی وقایع حاضر و جاری مبادرت ورزید.  
کتاب حاضر پس از چاپ کتاب های «دولت های ایران از میرزا نصرالله خان  
مشیرالدوله تا میرحسین موسوی»، «نفث در دوره رضاشاه، اسنادی از تجدیدنظر در  
امتیازنامه داری (قرارداد ۱۹۳۳)» و «اسنادی از انتخابات مجلس شورای ملی در  
دوره پهلوی اول»، چهارمین مجموعه از انتشارات مرکز اسناد ریاست جمهوری  
است که اولین دفتر از مجموعه «فرهنگ» محسوب می شود.

امید است این کتاب مورد استفاده محققین محترم و علاقه مندان به مسایل تاریخ  
مطبوعات کشور قرار گیرد و اهل نظر ما را از راهنمایی های مفید خود بهره مند سازند.

و من الله التوفیق

محمد کشاورز

مدیر کل آرشیو، اسناد و موزه

## مقدمه

از سال ۱۲۱۶ ه.ش که نخستین روزنامه فارسی زبان در ایران به نام کاغذ اخبار از سوی میرزا صالح شیرازی منتشر شد تا انقلاب مشروطه (۱۲۸۵ ه.ش) دوره تأسیس و تکوین مطبوعات ایران است. در این دوره شمار نشریات و روزنامه‌ها کم‌کم افزایش یافت و به موازات گسترش فعالیت مطبوعاتی، دولت در صدد کنترل مطبوعات برآمد و بدین ترتیب نهاد سانسور شکل گرفت.

از انقلاب مشروطه تا تثبیت قدرت رضاشاه فعالیت‌های مطبوعاتی ایران با وجود محدودیت‌ها و فشارهای گوناگون نسبتاً پررونق و پویا بود. با تثبیت قدرت رضاشاه کم‌کم از رونق و پویایی مطبوعات کاسته شد و نظارت و سانسور دولتی فزونی گرفت. این وضعیت تا شهریور ۱۳۲۰ ادامه یافت، ولی به محض کناره‌گیری رضاشاه از قدرت و باز شدن فضای سیاسی، حوزه مطبوعات هم مانند حوزه‌های دیگر بسیار دگرگون شد.

در واقع پایان زمامداری پهلوی اول آغاز آرایش سیاسی جدیدی در مطبوعات بود؛ به طوری که نیروهای سرکوب شده دو دهه پیش به صحنه سیاسی آمدند تا از راه‌های ممکن منافع خود را حفظ کنند و در مقام نمایندگی قشرها و گروه‌های

اجتماعی در توزیع قدرت و تصمیم‌گیری‌های سیاسی سهیم شوند. انتشار روزنامه و مجله از ابزار مؤثر در این حوزه بود و به همین دلیل افرادی با دیدگاه‌های متفاوت فعالیت سیاسی خود را از طریق مطبوعات آغاز کردند.

اسنادی که در این مجموعه گردآوری شده است برخی از ویژگی‌های تحول در جامعه مطبوعات و پیامدهای آن را به خوبی نشان می‌دهد.

یکی از ویژگی‌های مطبوعات این دوره گسترش کمی و تنوع فکری، سیاسی و اجتماعی افراد فعال در عرصه مطبوعات است. شمار روزنامه‌ها و مجلاتی که در این دوره منتشر می‌شد قابل مقایسه با گذشته نبود. مشخصه دیگر مطبوعات این دوره انتقادی‌تر شدن آنها است. برخلاف سالهای حکومت رضاشاه که محتوای روزنامه‌ها و مجلات را اغلب اخبار رسمی و مورد تأیید مقامات مسئول، آگهی و مطالب غیرسیاسی تشکیل می‌داد، فضای حاکم بر مطبوعات پس از شهریور ۱۳۲۰ فضای انتقاد و حتی مخالفت بود.

شکل‌گیری و گسترش نهادها و تشکلات مطبوعاتی را نیز باید نمود دیگری از رونق و پویایی مطبوعات ایران در دهه ۲۰ دانست. در این دوره دست‌اندرکاران مطبوعات کوشیده‌اند با ایجاد نهادها و تشکلات مختلف، از حقوق متناسب با رسالت و جایگاه خود دفاع کنند. تا آنجا که در برخی موارد واکنش مطبوعات به تلاش دولت برای توقیف، حذف و مهار روزنامه‌ها و نشریات به صورتی هماهنگ و در قالب تشکلات مطبوعاتی مختلف ملی و محلی درآمد.

محتوای روزنامه‌ها و نشریات گاهی چنان انتقادی و حتی تحریک‌آمیز بود که واکنش‌های گسترده و گوناگون را به دنبال می‌آورد. نخستین واکنش جدی به فعالیت و عملکرد مطبوعات، واکنش سفارتخانه‌های انگلستان و شوروی بود که در سالهای آغازین دهه بیست با آلمان و متحدین در جنگ بودند. سفارت انگلستان توجه اولیای وزارت امور خارجه را به این موضوع متوجه می‌ساخت که بعضی از روزنامه‌های محلی مستقیماً اخبار بی‌سیم را دریافت نموده و بدون سانسور در روزنامه‌های خود درج می‌نمایند. سفارت شوروی هم از محتوای برخی مطبوعات ناراضی بود. مثلاً کاریکاتور روزنامه‌ای را اهانت نسبت به ژنرال‌یسم استالین می‌دانست.



سفارتخانه‌های انگلستان و شوروی همواره به بهانه این که مطبوعات ایران اسرار جنگی را فاش می‌کنند و مطالب ناروا و توهین‌آمیزی علیه آنها به چاپ می‌رسانند، نسبت به عملکرد و محتوای مطبوعات معترض و خواهان اعمال نظارت و سانسور جدی بودند.

گذشته از سفارتخانه‌ها، دربار و اعضای خاندان سلطنت هم از مطالب برخی روزنامه‌ها و نشریات بسیار ناراضی و خشمگین بودند. محتوای برگ‌هایی از این اسناد، مستقیم یا غیرمستقیم، به اعتراض دربار علیه مطالب مطبوعات و شکایت از مسئولان برخی روزنامه‌ها و نشریات مربوط می‌شود. در این سال‌ها مسئولان اجرایی و قضایی همواره درگیر پرونده‌ها و دعوایی بودند که موضوع آنها اهانت به مقام سلطنت و توهین به اعضای خاندان سلطنت در مطبوعات بود.

دستگاه‌های مختلف اداری و افراد و سازمان‌های غیر حکومتی نیز گاهی به عملکرد مطبوعات معترض بودند. در مواردی که مطبوعات عملکرد یک نهاد اداری را زیر سؤال می‌بردند یا اطلاعاتی را درباره دستگاه‌های حکومتی و مسئولان مختلف فاش می‌کردند، دستگاه‌ها و مقامات مربوطه واکنش نشان داده، از دولت می‌خواستند که به نحو مقتضی از افشاگری‌ها و احیاناً شایعه‌پراکنی‌های روزنامه‌ها و نشریات جلوگیری کند.

در این دوره دولت نیز از راه‌های مختلف اقدام به تحدید مطبوعات می‌کرد که برجسته‌ترین نمود آن «مقید به سانسور» کردن تمام مقالات و تفاسیر مربوط به جنگ بود.

دولت با انگیزه‌ها و تدابیر دیگری هم در صدد تحدید مطبوعات بر می‌آمد. با وجود قوانین محدود کننده مختلف، در سال‌های بحرانی پس از شهریور ۱۳۲۰ دولت‌ها تصویب لوایح گوناگونی را به مجلس پیشنهاد کردند که منظور آن محدودتر شدن مطبوعات و سخت‌تر شدن فعالیت مطبوعاتی بود. در مواردی دولت به منظور قانونمندتر کردن فعالیت مطبوعاتی و وضع مقرراتی که تا حدودی برای دست‌اندرکاران مطبوعات نیز قابل قبول باشد، به نوعی نظرسنجی همگانی و مشورت با ارباب جراید دست می‌زد و تجارب کشورهای دیگر را در عرصه

مطبوعات مدنظر قرار می‌داد. در این دوره قوانین و مقررات مربوط به مطبوعات بارها حک و اصلاح شد که در اسناد این مجموعه منعکس است.

سخت‌گیری حکومت نسبت به مطبوعات از دولتی به دولت دیگر متفاوت بود ولی به استثنای ماههای زمامداری دکتر محمد مصدق که فضایی معتدل‌تر و قانونمندتر بر فعالیت مطبوعاتی حاکم بود، تحدید مطبوعات کم و بیش ادامه داشت. در دوره مورد بحث توقیف، رفع توقیف، تقاضای توقیف و سانسور مطبوعات امری نسبتاً عادی بود و رسیدگی به امور و دعوای مطبوعاتی بخش عمده‌ای از فعالیت‌های برخی دستگاههای اجرایی و قضایی را به خود اختصاص می‌داد.

یکی دیگر از مسایل دولت در زمینه مطبوعات روی آوردن شماری از کارکنان دولت به فعالیت مطبوعاتی و راه‌یابی برخی دست‌اندرکاران مطبوعات به دستگاههای اداری بود که امکان مناسبی برای دسترسی گردانندگان روزنامه‌ها و نشریات به اطلاعات محرمانه دستگاههای دولتی فراهم می‌ساخت و هنگامی که این اطلاعات در مطبوعات منعکس می‌شد معمولاً واکنش‌های جنجالی را به دنبال می‌آورد. روزنامه‌ها و نشریات افکار عمومی را به مخالفت با دستگاه یا مقامی خاص بسیج می‌کردند و دستگاه یا مقام مورد نظر نیز چاپ این‌گونه مطالب را خلاف قانون و نوعی توطئه و بحران آفرینی معرفی می‌کرد.

دولت برای مقابله با چنین مشکلاتی تدابیری اتخاذ می‌کرد که جلوگیری از ورود کارکنان دولت به عرصه مطبوعات یا تضعیف مطبوعات مخالف و مستقل از طریق کمک مالی غیرمستقیم به روزنامه‌ها و مجلات طرفدار دولت از جمله این تدابیر بود. گرچه ارباب جراید دارای مواضع و دیدگاههای همسان نبودند اما هنگامی که با عوامل تهدیدکننده حقوق و آزادی مطبوعات روبرو می‌شدند واکنش‌هایی نسبتاً یکپارچه داشتند. بخشی از این واکنش‌ها، انتقادهای اعتراضی کتبی دست‌اندرکاران مختلف مطبوعات به عملکرد و مواضع دولت بود. در مواقعی که دولت به دلایل و شیوه‌های گوناگون در صدد برمی‌آمد تا آزادی عمل مطبوعات را محدود کند، مسئولان مطبوعات و روزنامه‌نگاران با نوشتن نامه‌هایی به مقامات مختلف، انتقاد و اعتراض خود را بیان کرده، به دفاع از حریم مطبوعات بر می‌خواستند.

جامعه مطبوعات در برخی موارد به انتقادات و اعتراض‌های مکتوب بسنده نمی‌کرد و به ابزار و شیوه‌های دیگری نیز متوسل می‌شد که تحصن، ایجاد تشکلات و جبهه‌های مختلف مطبوعاتی و توسل به تمهیداتی مانند انتشار روزنامه یا نشریه‌ای به جای روزنامه یا نشریه توقیف شده از آن جمله بود.

واکنش و اعتراض به تحدید و سانسور مطبوعات به اعضای جامعه مطبوعات منحصر و محدود نبود. از لابلای اسناد این مجموعه چنین برمی‌آید که نهادهای دیگری مانند مجلس و برخی دستگاههای اجرایی نیز اتخاذ سیاست سرسختانه را در برابر مطبوعات چندان نمی‌پسندیدند و گاهی بنابه دلایلی در مقام دفاع از حریم و حقوق مطبوعات برمی‌آمدند. شگفت این که حتی دولت شوروی علی‌رغم ناخرسندی از انعکاس اخبار و مقالات مغایر با منافع خود، عندالاقضا در مورد تحدید مطبوعات «اظهار نگرانی» می‌کرد و «مدافع حقوق» مطبوعات می‌شد.

ولی این گونه واکنش‌ها آن چنان که باید کارگر نیفتاد و پس از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ سیاست سانسور و تحدید مطبوعات با شدت و جدیت بیشتری دنبال شد و فضای سنگین و نفس‌گیری که محصول حکومت کودتا بود ادامه حیات را روز به روز برای مطبوعات دشوارتر کرد و سرانجام با اجرا شدن قانون مطبوعات سال ۱۳۳۴ به یک دوره نسبتاً پررونق تاریخ مطبوعات ایران نقطه پایان گذاشته شد.

در خاتمه شایان ذکر است که اسناد این مجموعه کلاً متعلق به نخست‌وزیری و مربوط به دهه‌های بیست و سی است. این اسناد با شیوه‌ای یکسان بازنویسی و براساس تاریخ شماره گذاری و مرتب شده‌اند و از آنجا که قسمت عمده‌ای از اصل اسناد به صورت تایی است، چنانچه در متن اسناد اشتباه تایی صورت گرفته و یا در مواردی که با مراجعه به منابع مشخص شده که در ذکر نام روزنامه یا صاحب امتیاز و مدیر آن اشتباهی رخ داده است، متن سند اصلاح شده و صورت اصل آن در زیرنویس آمده است. همچنین برای هر سند عنوانی توصیفی انتخاب شده که همراه با شماره اسناد، با حروفی متفاوت از متن در آغاز هر سند آمده است.



## راهنمای اسناد

شماره سند	موضوع	شماره صفحه
۱.	مکاتبه سفارت انگلیس در تهران با وزارت امور خارجه درباره تخطی روزنامه‌ها از مقررات سانسور و اقدام به دریافت و درج مستقیم اخبار بی سیم .....	۱
۲.	مکاتبه وزیر مختار انگلیس در تهران (آر. دبلیو. بولارد) با نخست وزیر (علی سهیلی) در خصوص غیبت و اهمال کاری متصدی ایرانی سانسور مطبوعات و لزوم اتخاذ تصمیمات مناسب در این زمینه.....	۲
۳.	درخواست وزیر مختار انگلیس در تهران (آر. دبلیو. بولارد) از نخست وزیر (احمد قوام) مبنی بر عمل به وعده جلوگیری از درج گزارش نطق‌های نمایندگان مجلس شورای ملی علیه متفقین در مطبوعات .....	۴

۴. مکاتبه وزیر مختار انگلیس در تهران (آر. دبلیو. بولارد) با نخست وزیر (احمد قوام) در خصوص جلوگیری از درج مقالات و تفاسیر مضر به مصالح متفقین در روزنامه‌های تهران براساس روح پیمان سه گانه، به انضمام جوابیه نخست وزیر ..... ۶
۵. مکاتبه وزارت پست و تلگراف و تلفن با نخست وزیر (علی سهیلی) درباره معرفی مسئولین شعبه سانسور در خرمشهر به اداره پست و تلگراف اهواز. ۸
۶. مکاتبه رئیس اداره انتشارات و تبلیغات (امیر سهام الدین غفاری) با نخست وزیر (علی سهیلی) در باره نحوه کنترل مندرجات مطبوعات بدون تأسیس دایره سانسور ..... ۹
۷. مکاتبه وزیر مختار انگلیس در تهران (آر. دبلیو. بولارد) با نخست وزیر (علی سهیلی) در خصوص درخواست توقیف روزنامه تهران مصور به اتهام چاپ کاریکاتور وزیر مشاور و نماینده انگلیس در تهران ..... ۱۱
۸. مکاتبه وزیر مختار انگلیس در تهران (آر. دبلیو. بولارد) با نخست وزیر (مرتضی قلی بیات) در خصوص مراقبت استانداران و فرمانداران جهت عدم درج مطالبی در روزنامه‌های محلی علیه متفقین، به انضمام پاسخ نخست وزیری ..... ۱۲
۹. مکاتبه دی. دبلیو. لاسلز از سفارت انگلیس در تهران با وزیر امور خارجه (نصرالله انتظام) در خصوص فعالیت روزنامه دعوت، تحت اسامی مختلف و لزوم جلوگیری از این گونه اقدامات روزنامه‌ها ..... ۱۵

۱۰. رونوشت یادداشت سفارت شوروی در تهران به وزارت امور خارجه درباره درج مطالب افترا آمیز علیه مقامات سیاسی و نظامی شوروی در روزنامه رعد امروز و درخواست توقیف روزنامه مزبور و تعقیب مدیر آن (مظفر فیروز) ..... ۱۷
۱۱. مکاتبه وزارت پست و تلگراف و تلفن با نخست وزیر (محسن صدر) درباره صدور بخشنامه لغو مقررات سانسور به کلیه شهرستانها ..... ۲۱
۱۲. نامه وزیر مختار انگلیس در تهران (آر. دبلیو. بولارد) به وزیر امور خارجه (انوشیروان سپهبدی) درباره برچیده شدن سانسور و انحلال قسمت سانسور انگلیس ..... ۲۲
۱۳. مکاتبات وزارت امور خارجه، نخست وزیری و فرمانداری نظامی تهران درباره اعتراض دولت شوروی به چاپ کاریکاتوری از استالین در روزنامه ادیب و جلوگیری از انتشار آن روزنامه ..... ۲۳
۱۴. درخواست های عبدالقدیر آزاد (نماینده مجلس) مبنی بر استیضاح دولت عبدالحسین هژیر به علت توقیف مطبوعات و ایجاد اختناق در جامعه ..... ۲۶
۱۵. مکاتبه وزارت دادگستری با نخست وزیر (محمد ساعد) درباره برخورد های قانونی با مستخدمین دارای روزنامه در دادگستری، به انضمام اسامی آنها ..... ۳۰
۱۶. قانون اصلاح قانون مطبوعات، مصوب ۱۳۲۷/۱۲/۱۶ مجلس شورای ملی ..... ۳۲

۱۷. مکاتبه وزیر فرهنگ (عبدالحمید زنگنه) با دفتر نخست وزیری درباره  
ارسال فهرست روزنامه‌ها، مجلات و مدیران آنها ..... ۳۴
۱۸. مکاتبه وزیر فرهنگ (مسعود کیهان) با نخست وزیر (علی منصور) درباره  
غیر قانونی بودن صدور جواز نشر روزنامه و مجله برای نمایندگان مجلس و  
مشکل حاصل از آن ..... ۴۶
۱۹. مکاتبه مدیر عامل سازمان برنامه (دکتر مشرف نفیسی) با نخست وزیر  
(علی منصور) درباره تعقیب نویسنده مقاله توهین آمیز روزنامه الله اکبر علیه  
وی و سازمان مذکور ..... ۴۸
۲۰. موادی از قانون حکومت نظامی مصوبه تیر ۱۳۲۹ در مورد مطبوعات .... ۵۰
۲۱. مکاتبه وزیر دادگستری (محمد علی بوذری) با نخست وزیر (حاجعلی  
رزم آرا) درباره اشکال قانونی اعلامیه وی مبنی بر آزادی روزنامه‌های توقیف  
شده، به انضمام رونوشت اعلامیه مزبور و پاسخ نخست وزیر ..... ۵۱
۲۲. مکاتبه وزیر راه (جعفر شریف امامی) با نخست وزیر (حاجعلی رزم آرا)  
درباره اعلام جرم عده‌ای از نمایندگان مجلس (دکتر شایگان، دکتر بقایی و  
حسین مکی) علیه دکتر اقبال (وزیر راه سابق) و مطالب مندرج در روزنامه  
آهنگ شرق در این زمینه ..... ۵۴
۲۳. پاسخ نخست وزیر (حاجعلی رزم آرا) به مدیریت عامل انجمن  
روزنامه‌نگاران ایران در باره شکایت از توقیف روزنامه‌ها ..... ۵۷
۲۴. مکاتبه معاون نخست وزیر (مهتدی) با نخست وزیر (حاجعلی



- رزم آرا) و وزیر دادگستری (محمد علی بوذری) درباره توهین حسین مکی به نخست‌وزیر در روزنامه کیهان و درخواست اقدام قانونی در این مورد ... ۵۸
۲۵. مکاتبه نخست‌وزیر (حاجعلی رزم آرا) با رئیس مجلس شورای ملی (سردار فاخر حکمت) درباره جلوگیری از اقدامات دکتر بقایی (نماینده مجلس) در چاپ مقالات علیه دولت ..... ۶۰
۲۶. گزارش کمیسیون منتخب مجلس سنا در باره نتیجه مذاکرات اعضای آن کمیسیون با نخست‌وزیر (حاجعلی رزم آرا) و وزیر کشور در خصوص رسیدگی به شکایات ارباب جراید ..... ۶۲
۲۷. مکاتبه رئیس مجلس سنا (سید حسن تقی زاده) با نخست‌وزیر (حاجعلی رزم آرا) در باره اعتراض مسئولین مطبوعات به اقدامات غیرقانونی دولت در تخطی از تصمیمات اتخاذ شده در کمیسیون منتخب مجلس سنا و پاسخ نخست‌وزیر ..... ۶۳
۲۸. سه نمونه مجوز چاپ و نشر روزنامه ..... ۶۶
۲۹. استفسار نخست‌وزیر (حاجعلی رزم آرا) از شهربانی کل کشور درباره کوتاهی اداره آگاهی شهربانی در کشف ناشران روزنامه‌های "مردم" و "رزم" و گزارش شهربانی در این زمینه ..... ۷۰
۳۰. گزارش شهربانی کل کشور به نخست‌وزیر (حاجعلی رزم آرا) درباره جلوگیری از انتشار روزنامه‌های منتسب به حزب توده، به انضمام فهرست روزنامه‌های نامبرده ..... ۷۲

۳۱. مکاتبه رئیس شهربانی کل کشور (سرتیپ دفتری) با نخست وزیر (حاجعلی رزم آرا) درباره عدم همکاری ادارات پست و تلگراف با شهربانی برای جلوگیری از انتشار جراید توقیف شده و پاسخ نخست‌وزیری ..... ۷۵
۳۲. مکاتبه دفتر مخصوص شاهنشاهی با نخست وزیر (حاجعلی رزم آرا) درباره تعقیب نویسنده مطالبی علیه محمد رضا پهلوی و خاندان سلطنتی در روزنامه «فریاد غرب» و تعقیب مسئولین روزنامه ..... ۷۷
۳۳. مکاتبات رؤسای مجلسین شورای ملی (رضا حکمت) و سنا (سیدحسن تقی زاده) و نخست وزیر (حاجعلی رزم آرا) درباره تصویب ماده واحده قانون لغو کلیه قوانین مربوط به مطبوعات، به استثنای قانون پنجم محرم ۱۳۲۶ قمری ..... ۸۰
۳۴. مکاتبات دفتر مخصوص شاهنشاهی و نخست وزیر در مورد طرح مربوط به الغاء قوانین مطبوعاتی، به استثنای قانون پنجم محرم ۱۳۲۶ قمری، به انضمام فرمان محمدرضا پهلوی دایر بر اجرای آن ..... ۸۳
۳۵. مکاتبه وزیر کشور (امان‌الله اردلان) با نخست وزیر (حاجعلی رزم آرا) درباره واکنش روزنامه ایزوستیا (چاپ مسکو) به تحصن مدیران جراید تهران در مجلس شورای ملی ..... ۸۷
۳۶. گزارش معاون نخست وزیر (مهتدی) درباره لزوم تهیه و تنظیم طرح جدید قانون مطبوعات ..... ۹۰
۳۷. گزارش معاون نخست وزیر (مهتدی) درباره تهیه قانون مطبوعات ..... ۹۱

۳۸. پیشنهاد طرح قانون محاکمات مطبوعاتی، مشتمل بر شش ماده و پنج تبصره به مجلسین شورای ملی و سنا برای تصویب ..... ۹۲
۳۹. صورت مجلس کمیسیون متشکله از وزرای کار، دادگستری و فرهنگ و رئیس شهربانی و نماینده نخست وزیر (مهتدی) جهت مطالعه درباره اصلاح قانون مطبوعات، اجرای ماده ۸ قانون مطبوعات، دادرسی مدیران جراید و امتیاز نشر روزنامه و مجلات ..... ۹۶
۴۰. گزارش واصله به نخست وزیری درباره طرح پیشنهادی نمایندگان جبهه ملی راجع به مطبوعات، با امضای چهل نفر از نمایندگان مجلس ..... ۹۸
۴۱. نامه مدیر روزنامه ملی جوانمرد (دکتر جوانمرد) به رئیس کمیسیون تدوین قانون جدید مطبوعات درباره شرایط و نکات مورد توجه در تدوین قانون مطبوعات ..... ۹۹
۴۲. مکاتبه علی کمالی (مدیر روزنامه کمالی همدان) با معاون نخست وزیر (هدایت) درباره تدوین قانون جدید مطبوعات ..... ۱۰۰
۴۳. مکاتبه دفتر مخصوص شاهنشاهی با نخست وزیر (حاجعلی رزم آرا) درباره گزارش سفیر ایران در ترکیه (محمد ساعد) راجع به قانون مطبوعاتی ترکیه و نحوه جلوگیری از هتاکی روزنامه‌ها و جراید در ترکیه ..... ۱۰۲
۴۴. طرح پیشنهادی قانون مطبوعات، شامل تألیف، چاپخانه و کتابفروشی، طبع کتاب و رساله، روزنامه، مجله، فوق العاده، اعلامیه، بیانیه، وظایف، اعلانات، جرایم، دادرسی، هیئت منصفه و مقررات مختلفه ..... ۱۰۶

۴۵. مکاتبه وزارت فرهنگ با جبار باغچه بان در باره مجاز بودن ادامه انتشار  
مجله زبان..... ۱۱۷
۴۶. مکاتبه رئیس شهربانی کل کشور (سرتیپ دفتری) با نخست وزیر  
(حسین علاء) درباره مشکلات ناشی از لغو قانون مطبوعات مصوب  
اسفند ۱۳۲۷..... ۱۱۹
۴۷. مکاتبه نخست وزیر (حسین علاء) با وزیر دادگستری (شمس الدین  
امیر علایی) درباره ماده واحده تنظیم شده برای اصلاح قانون مطبوعات. ۱۲۱
۴۸. گزارش شهربانی کل کشور به نخست وزیر (حسین علاء) درباره  
جلوگیری از انتشار روزنامه عصر آزادی به جای روزنامه توقیف شده  
اصناف..... ۱۲۳
۴۹. مکاتبه وزارت دربار با نخست وزیر (دکتر مصدق) درباره لزوم جلوگیری  
از فعالیتهای تبلیغی مدیر روزنامه شورش به علت نشر اکاذیب علیه  
سلطنت..... ۱۲۵
۵۰. مکاتبه رئیس شهربانی کل کشور (سرلشکر کوپال) با نخست وزیر (دکتر  
مصدق) درباره بازداشت امیر مختار کریم پور، مدیر روزنامه شورش... ۱۲۶
۵۱. فهرستی از روزنامه‌ها و مجلات، به همراه اسامی صاحبان امتیاز و مدیران  
مسئول آنها..... ۱۲۷
۵۲. فهرست روزنامه‌ها و مجلات دارای نمایندگی در شهرستانها..... ۱۳۰

۵۳. تقاضای نخست وزیر (دکتر مصدق) از دکتر احمد رضوانی برای شرکت  
در کمیسیون مطبوعات ..... ۱۳۲
۵۴. گزارش منشی کمیسیون مطبوعات (دانش نوبخت) به نخست وزیر (دکتر  
مصدق) درباره دومین جلسه کمیسیون مطبوعات و پاسخ نخست وزیر  
مبنی بر تسریع در تهیه طرح قانون مطبوعات ..... ۱۳۳
۵۵. پیشنهادات مدیران روزنامه های اصفهان در باره قانون مطبوعات ..... ۱۳۵
۵۶. پیشنهادهای عباس مجلسی پور (اهل اصفهان) به کمیسیون تهیه قانون  
مطبوعات ..... ۱۳۹
۵۷. پیشنهادهای مدیر روزنامه افسرکیان (قاسم تابستانی) به کمیسیون قانون  
مطبوعات ..... ۱۴۱
۵۸. انتقادات و پیشنهادهای حزب پان ایرانیست در باره قانون جدید  
مطبوعات ..... ۱۴۶
۵۹. پیشنهادهای مدیر اتحاد خویشاوندان کرمان (هاشم ایران نژاد) به  
نخست وزیر (دکتر مصدق) درباره قانون مطبوعات ..... ۱۴۸
۶۰. قطعنامه جامعه روزنامه نگاران خوزستان مبنی بر مغایرت طرح لایحه جدید  
مطبوعات با قانون اساسی و اعلامیه حقوق بشر ..... ۱۴۹
۶۱. مکاتبه وزارت دارایی با نخست وزیر در باره ارسال لایحه قانونی  
مطبوعات ..... ۱۵۱

۶۲. طرح لایحه قانون محاکمه مطبوعات ..... ۱۶۶
۶۳. کسب اجازه از نخست وزیری درباره استفاده از اموال و دستگاههای چاپ حزب توده ..... ۱۶۸
۶۴. صورت اسامی مدیران و سردبیران عضو جبهه مطبوعات مبارز ملی .... ۱۶۹
۶۵. مکاتبه استاندار آذربایجان شرقی (سپهد شاه بختی) با نخست وزیری درباره مشکل آفرینی مطبوعات و نحوه مقابله با آنها، به انضمام پاسخ نخست وزیری ..... ۱۷۲
۶۶. مکاتبه رئیس کل دفتر نخست وزیر (سرتیپ دادور) با وزارت دارایی درباره نحوه جلوگیری از انتقال اطلاعات و تصویبنامه های محرمانه وزارت دارایی به مطبوعات ..... ۱۷۵
۶۷. مکاتبات نخست وزیری، دفتر مخصوص شاهنشاهی و وزارت کشور درباره جلوگیری از انتشار روزنامه ندای غرب ..... ۱۷۷
۶۸. مکاتبات نخست وزیری با وزارت کشور، دادستانی تهران و اداره کل شهربانی درباره نحوه رسیدگی به چاپ مطالب و تصاویر غیراخلاقی در مطبوعات ..... ۱۸۰
۶۹. دستور نخست وزیری به فرمانداری تهران مبنی بر جلوگیری از انتشار روزنامه جوانمردان به جای مجله توقیف شده تهران مصور ..... ۱۸۵

۷۰. مکاتبه نخست وزیری با فرمانداری تهران درباره برخورد قانونی با روزنامه پناه مردم ..... ۱۸۷
۷۱. دستور نخست وزیری به فرمانداری تهران مبنی بر جلوگیری از انتشار روزنامه سوگند به جای روزنامه توقیف شده مازندران ..... ۱۸۹
۷۲. دستور نخست وزیری به فرماندار تهران (قیائی) مبنی بر جلوگیری از انتشار روزنامه مشیر به جای روزنامه توقیف شده واهمه ..... ۱۹۰
۷۳. درخواست مدیر روزنامه نعره شرق (محمد دیهیم) از نخست وزیر (فضل الله زاهدی) مبنی بر مساعدت در تجدید امتیاز آن روزنامه ..... ۱۹۲
۷۴. درخواست صاحب امتیاز و مدیر مسئول مجله "برای ترقی ایران" از نخست وزیر (فضل الله زاهدی) مبنی بر صدور مجوز انتشار مجدد مجله وی ..... ۱۹۳
۷۵. مکاتبه استاندار آذربایجان (محمود جم) با نخست وزیر (فضل الله زاهدی) درباره پیشینه مدیران روزنامه های تبریز و لزوم کمک به دو تن از آنها ..... ۱۹۵
۷۶. گزارشی به نخست وزیر (فضل الله زاهدی) در باره چاپ مطالب تحریک آمیز در مجله فردوسی و درخواست مؤثر با آن مجله .. ۱۹۸
۷۷. مکاتبه شهربانی کل کشور با دفتر نخست وزیری در باره صدور مجوز انتشار برای روزنامه ملت به مدیریت شمس قنات آبادی ..... ۲۰۰